

Barneverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner og forholdet til det strafferettslige aspektet ved en politianmeldelse

Kandidatnummer: 131

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsvitenskap

Bachelor i barnevern, våren 2017

BVUH3900

Antall ord: 9894

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
<i>Presentasjon av tema og relevans</i>	4
<i>Egen forforståelse og verdigrunnlag</i>	4
<i>Presisering av problemstilling og avgrensning av oppgaven</i>	5
<i>Oppgavens disposisjon</i>	6
Metode	6
<i>Kildekritikk</i>	7
<i>Forskningsetiske hensyn</i>	7
Presentasjon av teoretiske tilnærminger	7
<i>Hva er vold?</i>	7
<i>Konsekvenser av vold</i>	8
<i>Barns rettsvern</i>	8
<i>Barneverntjenestens maktposisjon</i>	8
<i>Grunnleggende prinsipper i barnevernloven</i>	10
<i>Barnets beste</i>	10
<i>Det minste inngreps prinsipp</i>	10
<i>Det biologiske prinsipp</i>	10
<i>Barns rett til medvirkning</i>	10
<i>Bestemmelsene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt</i>	10
<i>Taushetsplikt</i>	10
<i>Opplysningsrett</i>	11
<i>Opplysningsplikt</i>	11
<i>Barneverntjenestens arbeid med melding og undersøkelse</i>	11
<i>Klemetsrudmodellen</i>	12
<i>Hasteflytting av barnet</i>	13
<i>Avvergeplikten</i>	13
<i>Politiets oppgaver ved vold i nære relasjoner</i>	14
<i>Relevante bestemmelser fra straffeloven</i>	14
<i>Når politiet får inn en anmeldelse</i>	14
<i>Statens Barnehus</i>	14
<i>Utfall av en anmeldelse og beviskrav i straffesaker</i>	15
Vurderinger av hva som er til barnets beste - ved spørsmål om en politianmeldelse?	15
<i>Barnets beste som styrende prinsipp i barneverntjenestens arbeid</i>	15
<i>Tolkningen av barnets beste kan gi ulike resultat i spørsmål om en politianmeldelse</i>	16
<i>Barnets perspektiv og rett til beskyttelse</i>	16
<i>Konsekvenser for barnet og påkjenninger ved at det forteller eller har fortalt</i>	17
<i>Barn som er utsatt for vold – det viktigste er at volden opphører</i>	18
<i>Ved en anmeldelse – legger ansvaret der det hører hjemme og barnet får hjelp</i>	19
Hvordan kan samarbeidet mellom barneverntjenesten og foreldrene i den videre undersøkelsesfasen bli påvirket ved en politianmeldelse?	19
<i>Sett ut i fra et maktperspektiv</i>	19
<i>Foreldrenes reaksjoner</i>	21

<i>Kan saksbehandleren på tross av en anmeldelse få til et samarbeid?</i>	22
<i>Barnevernspedagogens relasjonskompetanse</i>	22
En barnevernssak og en straffesak har to ulike formål. Hvordan påvirker disse hverandre?	23
<i>Hvem skal møte familien først?</i>	23
<i>Når bør anmeldelsen skje?</i>	24
<i>Nøkkelen til god praksis?</i>	25
<i>Hva om straffesaken henlegges?</i>	26
Anmeldelse eller ikke – sett ut i fra barneverntjenestens mandat?	26
<i>Barneverntjenesten – en pådriver for barns rettigheter</i>	26
<i>Klarere rutiner for barneverntjenestens arbeid som omhandler vold?</i>	27
<i>Hva sier egentlig barnevernloven?</i>	27
<i>En evig diskusjon?</i>	28
Avslutning	29
Litteraturliste	30
Vedlegg 1. Skjema for selvvalgt pensum i 3.4 Verksted for fordypning	35
Vedlegg 2. Skjema for selvvalgt pensum i 3.5 Bacheloroppgaven	36

Innledning

Presentasjon av tema og relevans

I 2015 mottok barneverntjenesten i alt 54 396 bekymringsmeldinger. Av disse var 8598 under kategorien vold i hjemmet/barn vitne til vold i nære relasjoner (Statistisk sentralbyrå 2015). Tallene viser at forholdsvis mange av bekymringsmeldingene omhandler vold. Tilfellene som er nevnt er særlig utfordrende for barneverntjenesten da arbeidet i disse sakene befinner seg i skjæringsfeltet mellom en barnevernssak og en straffesak.

Barnevernsarbeidere må forholde seg til regelverk som går lengre enn barnevernloven. I noen situasjoner kan en rettsbasert tilnæringsmåte være til hjelp for familiene, mens det i andre tilfeller kan skape problemer (Dahle 2008, 15). Vold i nære relasjoner er i strid med grunnleggende menneskerettigheter og norsk lov (Justis- og beredskapsdepartementet 2014-2017). Tema for denne oppgaven vil derfor omhandle barneverntjenestens mottakelse av bekymringsmeldinger der vold og forholdet til det strafferettslige aspektet ved en anmeldelse vil bli belyst.

Diskusjonene rundt dette temaet er høyst aktuell i dag. Nylig lanserte Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress ved Norunn Vorland og Kristin Skjørten (2017) en rapport om samarbeidet mellom barnevern og politi hvor de har intervjuet ansatte både i politiet og i barneverntjenesten. I rapporten fremkommer det at alle informantene er enig om at alvorlige voldshendelser skal anmeldes. I de mindre alvorlige sakene viser det seg imidlertid å være ulike holdninger.

Egen forforståelse og verdigrunnlag

Oppgavens tema og problemstilling springer ut fra egne praksiserfaringer fra barneverntjenestens førstelinje. Et ofte diskutert tema var hvorvidt barneverntjenesten skulle anmelde foreldrene til politiet når det var mistanke om vold.

Det var ulike meninger blant de ansatte. Noen mente at alle bekymringsmeldingene burde anmeldes uavhengig av bekymringens alvorlighetsgrad. Dette fordi vold mot barn er ulovlig, og det bør få konsekvenser. Andre mente det var for tidlig ut i fra bekymringsmeldingen å vite noe om saken og alvorlighetsgraden, og mente derfor at man burde avvente. De argumenterte også for at en politianmeldelse kunne «ødelegge» for samarbeidet med familien og den videre undersøkelsesfasen.

Presisering av problemstilling og avgrensning av oppgaven

Problemstillingen for oppgaven er:

Hvordan kan man som saksbehandler i barneverntjenesten vurdere om en bekymring som omhandler vold mot barnet skal anmeldes til politiet?

For å kunne belyse problemstillingen har jeg valgt ut noen sentrale spørsmål som vil bli diskutert underveis. Disse er:

Vurderinger av hva som er til barnets beste – ved spørsmål om en politianmeldelse?

Hvordan kan samarbeidet mellom barneverntjenesten og foreldrene i den videre undersøkelsesfasen bli påvirket ved en politianmeldelse?

En barnevernssak og en straffesak har to ulike formål. Hvordan påvirker disse hverandre?

Anmeldelse eller ikke – sett ut i fra barneverntjenestens mandat?

Oppgaven avgrenses til å omhandle barneverntjenestens mottakelse av bekymringsmeldinger som omhandler vold i nære relasjoner, og starten av en barnevernsundersøkelse. En forutsetning er at barnet selv har fortalt om volden og at bekymringen kommer fra skolen. Det vil si at aldersgruppen begrenses til de barna mellom 6-12 år. Dette fordi barneverntjenesten arbeider ulikt i saker som omhandler spedbarn kontra ungdommer. Ungdommer fra 15 år vil dessuten være part i egen sak jf. Lov av 17. juni 1992 Nr. 15 Lov om barneverntjenester (barnevernloven-bvl) § 6-3 andre ledd og dermed gjøre seg partsrettigheter gjeldene. Videre er en forutsetning at barnet bor fast sammen med en eller begge foreldrene som det vurderes en anmeldelse mot.

Oppgavens diskusjoner baserer seg på de tilfellene hvor det er barneverntjenesten selv som først får inn bekymringen og videre skal ta stilling til en eventuell anmeldelse. Det vil si at politiet ikke allerede er inne i bildet. Det har også her vært nødvendig ut i fra problemstillingen å avgrense oppgaven til og omhandle de tilfellene hvor volden anses og ikke være så alvorlig. En gradering av volden har vært nødvendig, selv om det er en avgjørelse som helt klart er gjenstand for kritikk. Heltne og Steinsvåg (2011, 248) viser til at voldssaker varierer i alvorlighetsgrad fra mindre alvorlig til ekstremt alvorlig. De presiserer videre at det er rimelig at barnverntjenesten vurderer om handlingene er av en så alvorlig

karakter at de bør behandles hos politiet, eller om det finnes bedre veier å gå rent faglig. Det er altså sistnevnte som vil være hovedfokuset her.

Det er også viktig å presisere at en bekymringsmelding ofte inneholder lite informasjon, og derfor kan også situasjonen i familien se annerledes ut når man har undersøkt mer. Vold som man trodde ikke var så alvorlig kan vise seg å være det, og motsatt. Definisjonen av hva vold er vil bli presentert. Det understrekes her at det er en vid definisjon, men det kommer ikke til å legges vekt på de ulike typene av vold i den videre oppgaven.

I familier hvor det er mistanker om vold kan det også være andre bakenforliggende faktorer som spiller inn. Disse vil likevel ikke være hovedfokuset da det er selve volden som ligger i skjæringsfeltet mellom barnevern og politi. Bekymringsmeldinger som omhandler seksuelle overgrep vil heller ikke være i fokus. I likhet med Heltne og Steinsvåg (2011, 22) er jeg enig at seksuelle overgrep mot barn trenger å forstås som et eget unikt fenomen, og vil derfor ikke vies plass her.

Oppgavens disposisjon

Oppgaven starter med en presentasjon av teoretiske tilnærminger. Her vil begrepet vold bli presentert, samt barns rettsvern. Videre vil det komme en presentasjon av barnverntjenestens maktposisjon og arbeidet med bekymringsmeldinger og undersøkelse. Relevante prinsipper i barnevernloven samt reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt vil også bli belyst. Det vil videre komme en kort fremstilling av politiets oppgaver.

Besvarelsens hoveddel er delt i fire. Den første delen omhandler diskusjoner rundt barnets beste i vurderingene av en anmeldelse. Del to vil ta for seg samarbeidet med foreldrene, og i del tre vil forholdet mellom barneverntjenesten og politiet diskuteres ytterligere. I den siste delen vil spørsmålet om barneverntjenesten skal anmelde eller ikke bli behandlet.

Metode

Denne besvarelsen er basert på et litteraturstudie. Relevante kilder fra tidligere pensum, samt lovdata og andre offentlige dokumenter og veiledere har blitt benyttet. Det har også vært innhentet statistikk fra Statistisk Sentralbyrå og oppgavens etiske problemstillinger har tatt utgangspunkt i FO-yrkesetisk grunnlagsdokument (2015). Videre har sentrale rapporter og faglige forskningsartikler på området vært anvendt.

Kildekritikk

Utvelgelsen av litteratur har vært gjenstand for et kritisk blikk. En gjennomgang av forfatterens yrkesbakgrunn samt nettsidene pålitelighet har vært nødvendig. Alle forfatterne som blir benyttet i denne oppgaven har relevante utdanninger innen sentrale barnevernfaglige kunnskapsområder. Noe av litteraturen er fra noen år tilbake, men anses likevel som relevant fordi temaet har vært gjenstand for diskusjoner i mange år.

Jeg har også vært nødt til å ta en nødvendig utvelgelse av litteratur da det var mye å velge mellom. Oppgaven bygger også på nevnte praksiserfaringer og kan således være farget av min forforståelse og mitt verdigrunnlag. Den er derfor gjenstand for kritisk refleksjon

Forskningsetiske hensyn

Plagiat skal ikke forekomme. All litteratur som er benyttet er henvist etter Mal for oppgaveskriving (Johannessen 2013).

Det nevnes ikke hvilken barneverntjeneste jeg referer til og hvor den ligger. Dette er av hensyn til personvernet til de ansatte og familiene. Erfaringene mine er knyttet til en konkret barneverntjeneste og de kan derfor ikke videreføres direkte til andre barneverntjenester.

Presentasjon av teoretiske tilnærminger

Hva er vold?

Det finnes flere ulike definisjoner av vold. Per Isdal (2000) sitert fra Heltne og Steinsvåg (2011, 19) definerer vold som:

Enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe han eller hun vil (Heltne og Steinsvåg 2011, 19).

Videre peker Isdal (2000) på at dette innebærer *fysisk vold*, *psykisk vold*, *materiell vold* og *seksualisert vold*. Disse kategoriene flyter ofte over i hverandre og de inneholder også flere underkategorier. Blant annet pekes det på at det å *være vitne til vold* er en form for psykisk vold. Isdal nevner også *latent vold* som innebærer at man lever i en konstant frykt for at det skal skje nye voldsepisoder. Øverlien (2012, 161) skriver at vold mot mor og far også er vold mot barnet. Hensikten med en så vid definisjon er for å vise til voldens funksjon, at den utsatte blir redd, kontrollert, ydmyket eller nedverdiget. Stang (2011, 167) understreker at terskelen for å anse noe som vold bør bli lavere jo yngre og mer sårbart barnet er.

Konsekvenser av vold

Vi vet at barn som opplever vold i familien senere kan streve med psykologiske vansker som emosjonsregulering og atferdsmessige utfordringer. Barnets utvikling kan også på lang sikt bli forskjøvet (Braarud og Raundalen 2011, 45). Forfatterne påpeker imidlertid at alvorlighetsgraden og antall hendelser henger sammen med grad av ettervirkninger (Braarud og Raundalen 2011, 45). Forståelsen av konsekvensene av vold er dermed viktig kunnskap i møte med barn og familier i barneverntjenesten.

Barns rettsvern

Bendiksen og Haugli (2015, 12) presenterer barns rettsvern som at det offentlige har en plikt til å sikre barn nødvendig beskyttelse mot egne foreldre, og at barn skal vernes for urettmessig inngrep fra det offentlige. Barneverntjenesten har således en sentral rolle her.

Barneverntjenesten skal både hjelpe, kontrollere og sikre at barn lever under gode oppvekstvilkår (Skau 2011, 38). De har samtidig et ansvar for at det ikke blir gjort mer inngripende enn formålet tilsier jf. bvl § 4-3.

Alle barn har rett til en oppvekst fri for vold, overgrep og omsorgssvikt. Her har Norge etter FNs konvensjon for barnets rettigheter av 20. november 1989 (barnekonvensjonen-BK) art. 19 forpliktet seg til å ivareta dette ansvaret gjennom ulike tiltak. Etter BK art. 2 skal alle barns rettigheter sikres uten noen form for diskriminering. Stang (2011, 161) presiserer at barnekonvensjonen er formulert ut fra barns behov for et særlig vern mot vold. Dette fordi barn er ekstra sårbare når de er under utvikling. Barn og deres familier har likeså en rett til privatliv og familieliv etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen av 4. november 1950 (EMK) art. 8. Inngrep fra barneverntjenesten kan dermed kun skje når det er i samsvar med loven og det er nødvendig av hensyn til barnet. Det er også relevant å nevne Lov av 8. april 1981 Nr.7 Lov om barn og foreldre (barnelova-bl) som regulerer forholdet mellom foreldre og barn. I bl § 30 står det presisert at alle former for vold mot barn er forbudt, også i barneoppdragelsen. Dette er for å understreke at Norge har en nulltoleranse for bruk av alle former for vold.

Barneverntjenestens maktposisjon

Barneverntjenesten er et offentlig makt- og hjelpeapparat (Skau 2011, 38). For å forstå barneverntjenestens maktposisjon i samfunnet er det sentralt å se på hva mandatet er, og hva som er formålet til barnevernloven.

I barnevernloven § 1-1 står det at lovens formål er:

- å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,
- å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår

Bendiksen og Haugli (2015, 162) påpeker at det første formålet er knyttet til barnevernlovens kapittel 4. Det andre formålet uttrykker barnverntjenestens generelle ansvar. I følge Strandbu (2011, 75) kan man forstå det som at barneverntjenesten på den ene siden skal yte hjelp, mens de på den andre siden skal kontrollere at visse standarder for omsorg opprettholdes.

Haugland (2007, 276) skriver at barneverntjenestens oppgaver, som er gitt av lovgivende myndighet kan defineres som *profesjons – eller institusjonsmakt*. Skau (2013, 74) viser til at det ligger mye makt i de vurderingene barneverntjenesten gjør. I dette tilfellet er det relevant å nevne de vurderingene som gjøres rundt om en bekymringsmelding skal videre til undersøkelse, hvor omfattende undersøkelsen skal være, og om politiet skal kontaktes. I følge Skau (2013, 74) kan man si at det private blir en arena for offentlig intervensjon.

Garsjø (2011, 94) definerer *profesjonsmakt* som at en person gjennom sitt yrke har midler som kan styre andre gjennom at yrkesutøveren har sanksjonsmuligheter. Videre definerer Garsjø (2011, 282) avmakt som at man kommer i en posisjon som innebærer at en ikke ser en mulighet til å motsette seg den makten en blir utsatt for. Dersom den ønskede virkningen av maktbruken fører til noe godt, kan vi snakke om positiv maktbruk (Garsjø 2011, 284). Maktbruk for å beskytte barn mot vold kan være et slikt tilfelle. I følge Skau (2013, 32) har makten da vært nødvendig for å hjelpe.

For å forstå makt og avmakt er det viktig å søke etter hva hensikten med maktutøvelsen er, hva som ligger til grunn, og hva som gjøres for å gjennomtvinge noe som andre motsetter seg (Garsjø 2011, 278). I dette tilfellet er forståelsen av vold og dens konsekvenser, barns rettsvern i Norge og barneverntjenestens og politiets mandat sentrale områder.

Skau (2013, 121) antyder at grenseoppgangene mellom nødvendig offentlig engasjement og respekt for privatlivets fred og selvbestemmelsesrett ofte er uklare. Hvor skillet går mellom hvor inngripende barneverntjenesten skal være og hvorvidt barneverntjenesten skal koble på flere instanser, er ikke entydig. FO-yrkesetisk grunnlagsdokument (2015, 11) understreker likevel at bruk av tvang og makt alltid vil være etisk problematisk, selv om det blir ansett som nødvendig og er i henhold til loven.

Grunnleggende prinsipper i barnevernloven

Barnets beste

Prinsippet om barnets beste springer ut fra BK art. 3 nr 1 og Lov av 17.mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven-Grl) § 104 hvor det presiseres at barnets beste skal være *et grunnleggende hensyn* i alle saker som berører barn. Bvl § 4-1 går noe lengre og uttrykker at det skal legges *avgjørende vekt* på å finne tiltak som er til barnets beste. Bie (2014, 70) understreker at vurderingen av hva som er til barnets beste skal springe ut fra en helhetlig og konkret vurdering av hvert enkelt barn.

Det minste inngreps prinsipp

Det minste inngreps prinsipp kommer til uttrykk flere steder i barnevernloven (Bie 2014, 70). I bvl § 4-3 andre ledd presiseres det at undersøkelsesfasen skal gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende enn formålet tilsier. Det skal videre legges vekt på å hindre at forhold rundt undersøkelsen blir spredt unødige. I Prop.106 L (2012-13) forklares det med at avgjørelser ikke skal være mer inngripende enn nødvendig. Bie (2014, 70) poengterer her at det minste inngreps prinsipp og reglene om taushetsplikt må ses i sammenheng. Videre skriver hun at omfanget må tilpasses hver enkelt sak, og den videre planleggingen må ta utgangspunkt i hva som er formålet med undersøkelsen.

Det biologiske prinsipp

Det biologiske prinsipp innebærer at barn i utgangspunktet skal vokse opp sammen med sine foreldre (Bendiksen og Haugli 2015, 163). Ved motstridende interesser mellom barn og foreldre skal imidlertid barnets interesser veie tyngst (Bie 2014, 70).

Barns rett til medvirkning

Grl § 104 og BK art. 12 ligger til grunn for bl § 31, og bvl § 6-3. Alle er bestemmelser som forteller at barn skal bli hørt og skal få mulighet til å uttrykke seg i samsvar med deres alder og modenhet. I 2014 ble et nytt annet ledd i bvl § 4-1 vedtatt. Dette var for å presisere barnets rett til medvirkning ytterligere. I følge lovforarbeidene var denne bestemmelsen ment for å tydeliggjøre barnets medvirkning i alle deler av en barnevernssak jf. Prop. 106 L (2012-2013).

Bestemmelsene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt

Taushetsplikt

Taushetsplikten innebærer en plikt til å hindre at andre enn den opplysningen gjelder får tilgang til disse opplysningene (Rundskriv Q-24 2005). I en barnevernssak hvor barnet bor

sammen med mor og far, vil mor og far være part i saken etter Lov av 10 feb. 1967 Lov om behandlingssmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven-fvl) § 2 e. Dette fordi avgjørelsene retter seg direkte mot dem, og det er derfor de som har krav på, sammen med barnet, at opplysninger ikke spres. Etter bvl § 6-3 andre ledd er barnet part fra det er fylt 15 år og forstår hva saken gjelder.

En saksbehandler i barneverntjenesten har taushetsplikt etter bvl § 6-7. Bestemmelsen henviser til fvl §§ 13 til 13 e. Imidlertid går barnevernloven noe lengre enn forvaltningsloven ved at taushetsplikten også gjelder fødselsdato og andre personlige forhold.

Opplysningsrett

Opplysningsretten innebærer at den som sitter med opplysninger som i utgangspunktet er taushetsbelagt kan gi disse videre (Rundskriv Q-24 2005). For barneverntjenesten gjelder bestemmelsen i bvl § 6-7 tredje ledd. Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. fvl § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når dette er «nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse». Det presiseres også i bvl § 3-2 at barneverntjenesten skal samarbeide med andre forvaltningsorganer når det kan bidra til å fremme barneverntjenestens oppgaver.

Opplysningsplikt

Opplysningsplikten kan både innebære en plikt til å gi opplysninger på eget initiativ, og en plikt til å gi opplysninger etter pålegg. Da settes taushetsplikten til side (Rundskriv Q-24 2005).

Skolen er etter Lov av 17.juli 1998 Nr.61 Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova-Oppll) omfattet av opplysningsplikten til barneverntjenesten jf. bvl § 6-4 andre ledd. Her har de en plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er «grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt». De er også pliktig til å gi opplysninger etter pålegg fra barneverntjenesten.

Barneverntjenestens arbeid med melding og undersøkelse

Bvl § 4-2 omhandler bekymringsmeldingene til barneverntjenesten. I bestemmelsen står det at barneverntjenesten «snarest, og senest innen en uke, skal gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelse etter bvl § 4-3». Denne fristen viser at det er viktig å få en rask vurdering, og at *snarest* innebærer at meldingene skal gjennomgå *umiddelbart* (Bendiksen og Haugli 2015, 180). Vurderingene skal springe ut fra om det er

«rimelig grunn til å anta» at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4. Bendiksen og Haugli (2015, 181) understreker at «rimelig grunn til å anta» er en lav terskel som viser til at målet med en undersøkelse nettopp er å finne ut mer om situasjonen til barnet og familien.

Det ville være en tjenesteforsømmelse dersom en undersøkelse ikke ble foretatt i tilfeller hvor en mistenker vold (Bunkholdt og Sandbæk 2008, 89). Her er det også viktig at det gjøres en risikovurdering av alvorlighetsgraden på meldingen, og at sikkerheten for de involverte vurderes (Heltne og Steinsvåg 2011, 150). Dette påvirker igjen hvordan man velger å legge opp det videre arbeidet.

I følge Bie (2014, 76) er det vanlig at barneverntjenesten etter å ha fått inn en bekymringsmelding først kontakter familien. Dette skjer da gjennom samtaler og ved hjemmebesøk. Om det anses som nødvendig innhentes det videre informasjon fra andre instanser. Denne informasjonen skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder, eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingene jf. bvl § 6-4. Loven legger dermed opp til samarbeid mellom barneverntjenesten, barnet og foreldrene. En undersøkelse skal gjennomføres snarest og senest innen tre måneder jf. bvl § 6-9.

Bvl § 4-3 regulerer vilkårene for undersøkelsen. Her presiseres det at foreldrene ikke kan motsette seg et hjemmebesøk. Barneverntjenesten kan også kreve å få snakke med barnet alene, samt bringe barnet til sykehus for legeundersøkelse ved alvorlig bekymring. Omfanget av undersøkelsen må således tilpasses den konkrete saken (Bie 2014, 77). I saker med bekymring om vold kan omfanget av undersøkelsen bli større, men hvordan man velger å legge opp undersøkelsesfasen innenfor lovens rammer er opp til hver enkelt barneverntjeneste og saksbehandler. Mange barneverntjenester har imidlertid utarbeidet rutiner for arbeid med bekymringsmeldinger som omhandler vold. Klemetsrudmodellen som blir beskrevet nedenfor er en slik.

Klemetsrudmodellen

Søndre Nordstrand barneverntjeneste (tidligere Klemetsrud barneverntjeneste) har utviklet en erfaringsbasert modell som bygger på flere års arbeid med vold i nære relasjoner. Hovedhensikten med modellen er å gi barn er tryggere hverdag (Arnesen og Diesen 2008).

I grove trekk er dette en modell som åpner opp for at man skal snakke med barna før en kontakter foreldrene. Dette er for å kunne ivareta barnets sikkerhet og for å unngå at barna blir

gitt «munnkurv». Etter samtalen med barnet gjøres det samtaler med foreldrene hvor det informeres om at man har snakket med barnet, og om bekymringen. Familien får ingen informasjon i forkant av en slik dag. Hvordan en videre velger å gjennomføre undersøkelsen avhenger av hva som kommer frem i samtalene og hvordan man vurderer barnets sikkerhet (Arnesen og Diesen 2008).

Hasteflytting av barnet

Som nevnt ovenfor må barneverntjenesten ved bekymringsmeldinger om vold gjøre en vurdering av alvorlighetsgraden. Skal barnet fortsette å bo hjemme eller skal det plasseres utenfor hjemmet i løpet av undersøkelsesperioden. I bvl § 4-6 andre ledd står det:

Er det fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet, kan barnevernadministrasjonens leder eller påtalemyndigheten uten samtykke fra foreldrene umiddelbart treffe midlertidig vedtak om å plassere barnet utenfor hjemmet jf. bvl § 4-6 andre ledd.

I Rundskriv (Q-0973 2000) vises det til at vold mellom foreldrene eller vold mot barnet er typiske situasjoner som kan nødvendiggjøre et slikt vedtak. Imidlertid påpekes det at det må foreligge en risiko for at barnet blir vesentlig skadelidende om det ikke flyttes. Om en klarer å redusere denne risikoen på andre måter er ikke vilkåret for akutt plasseringen oppfylt.

Avgjørelsen om å la barnet bo hjemme skal også veies opp mot de påkjenningene det er for barnet å bli fjernet fra foreldrene i akuttsituasjonen. Totalvurderingen skal begrunnes i hva som anses å være til barnets beste.

Avvergeplikten

Barneverntjenesten har på samme måte som alle andre en avvergeplikt etter Lov av 20. Mai 2005 Lov om straff (straffeloven) § 196 «gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den». Som nevnt i Handlingsplanen til Justis- og beredskapsdepartementet (2014-2017, 27) inntreer plikten til å avverge når man holder det for sikkert eller mest sannsynlig at den straffbare handlingen vil skje eller har skjedd.

Avvergeplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

Barneverntjenestens primære oppgave er imidlertid nettopp å beskytte barn mot mishandling og overgrep. Plikten til å anmelde til politiet vil derfor først inntre dersom barneverntjenesten ikke på annen måte, ved å igangsette egne tiltak, kan avverge alvorlige forbrytelser mot barnet (Veileder Q-1088B 2005). Selv om en akutt plassering etter bvl § 4-6 andre ledd kan ses på

som en avvergelse på *annen måte*, skal barneverntjenesten likevel gjøre en vurdering om en anmeldelse skal skje.

Politiets oppgaver ved vold i nære relasjoner

Politiets hovedmandat er beskrevet i Lov av 4. August 19 1995 nr. 16 Lov om politiet (politiloven) § 1. Politiet og påtalemyndighetens overordnede oppgave i saker som omhandler vold i nære relasjoner er å avdekke og stanse kriminell virksomhet, samt forfølge straffbare forhold (Politidirektoratets veileder 2008).

Relevante bestemmelser fra straffeloven

Når det gjelder de straffbare forholdene er det straffeloven §§ 282 og 283 som omhandler mishandling i nære relasjoner som er relevant. I følge Politidirektoratets veileder (2008) er disse bestemmelsene ment å koble de psykiske konsekvensene av volden til de rent fysiske ved utmåling av straff. Hensikten er at bestemmelsen skal dekke mishandling over tid samt grove enkelthendelser. Stang (2011, 168) understreker at bl § 30 skal være retningsgivende ved tolkningen av straffelovens paragrafer som er nevnt ovenfor.

Når politiet får inn en anmeldelse

Når politiet får inn en anmeldelse fra offentlige myndigheter som omhandler vold i nære relasjoner uttaler Riksadvokaten i Politidirektoratets veileder (2008, 21) at «Politiet må behandle slike meldinger med alvor og grundighet». I Lov av 22. Mai 1981 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 224 vises det til at en etterforskning skal startes som følge av en anmeldelse når det er «rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold». Etterforskningen skal gjennomføres «snarest og slik at ingen utsettes for unødig mistanke eller ulempe» jf. straffeprosessloven § 226.

Politiet og påtalemyndigheten har i etterforskningen ansvaret for blant annet å foreta avhør, innkalle eventuelle vitner, fremskaffe annet bevis utover forklaringer, samt innhente dokumentasjon fra andre (Politidirektoratets veileder 2008).

Statens Barnehus

Statens Barnehus er et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. Politiets oppgave her er å avhøre barnet ved Barnehuset. Ved disse avhørene gjøres det opptak med lyd og bilde som overføres til et annet rom hvor blant annet avhørsleder og andre fagpersoner sitter. Statens Barnehus er ment for å fremme samarbeid mellom ulike instanser samt å styrke barns rettssikkerhet (Statens Barnehus 2017).

Avhørene som tas ved Statens Barnehus er omfattet av straffeprosessloven § 239 bokstav a til f. Forskrift av 2. Oktober 2015 om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør) regulerer nærmere vilkårene for avhøret, samt Barnehusets rolle.

Utfall av en anmeldelse og beviskrav i straffesaker

Aasland (2014, 139) viser til at en anmeldelse hvor det er startet en etterforskning har tre mulige utfall: «Det reises tiltale, saken henlegges på grunn av bevisets stilling, eller den henlegges fordi det ikke er funnet bevis for noe straffbart». Justis- og beredskapsdepartementet (2014-2017, 23) viser til en gjennomgang av disse sakene og at den vanligste avgjørelsen er «henleggelse etter bevisets stilling». Det store antallet henleggelse kan til dels forklares ved at mishandling i familieforhold etter straffeloven kan være vanskelig å bevise.

I strafferetten er en hovedregel at «enhver rimelig tvil» skal komme den tiltalte til gode. Det innebærer at det må være nær 100 % sannsynlighet for at den tiltalte har begått en straffbar handling som medfører straff. Bakgrunnen for det strenge beviskravet er at man anser det som bedre at en skyldig går fri enn at en uskyldig blir dømt (Aas 2014, 232).

Vurderinger av hva som er til barnets beste - ved spørsmål om en politianmeldelse?

Barnets beste som styrende prinsipp i barneverntjenestens arbeid

Stang (2007) skriver at en barnevernssak først og fremst er barnets sak. Dette viser at det er barnet som skal stå i sentrum for barneverntjenestens arbeid. Som nevnt sier bvl § 4-1 at barnets beste skal ha *avgjørende vekt* i avgjørelser etter barnevernloven. NOU 2012:5 påpeker at vurderingene skal bygges ut i fra hvert enkelt barn og dens livssituasjon, samt forskningsbasert kunnskap om hva som er best for barn generelt. Dette samsvarer med det Brottveit (2013) skriver i sin artikkel Barnets beste – en fortolkende tilnærming til begrepets betydning i barnevernfaglig kontekst. Brottveit (2013, 23) mener at barnets beste skal forstås ut i fra den allmenne kunnskapen om barn, samt barnets eget perspektiv som bygger på det konkrete barnets situasjon og opplevelsesverden.

Det ligger ingen konkrete føringer for hva som anses som barnets beste, og derfor er det et skjønnsmessig begrep. Læret og Skivenes (2016, 36) fremhever likevel at stabilitet for barnet og medvirkning er sentralt i forståelsen. Bendiksen og Haugli (2015, 14) fremhever at hva man legger til grunn for sin forståelse vil kunne gi føringer for hvordan man vurderer en

situasjon. Aadnesen (2014, 105) viser til at skjønnsbegrepet i barnevernet er en kombinasjon av lovverk, faglig kunnskap og innsikt i hver enkelt sak.

Tolkningen av barnets beste kan gi ulike resultat i spørsmål om en politianmeldelse

Innledningsvis ble det trukket frem praksiserfaringer hvor nettopp forståelsen av hva som var til barnets beste når det gjaldt anmeldelser varierte mellom saksbehandlerne. Dette fordi de la vekt på ulike perspektiver i sine vurderinger, og kom derfor ikke frem til den samme konklusjonen.

I flere rapporter og artikler hvor saksbehandlere i barneverntjenesten har blitt intervjuet om forholdet mellom det barnevernfaglige og det strafferettslige, er det delte meninger om en politianmeldelse. I både rapporten av Dahle og Henum (2008) om Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep, artikkelen til Brottveit (2013) og artikkelen Barnevernssak eller straffesak – utilsiktede virkninger av et strafferettslig perspektiv i barnevernet av Brottveit (2014), samt den nyeste rapporten fra Nkvts av Vorland og Skjørten (2017) viser det seg at det er en todelt oppfattelse av hvorvidt en skal anmelde saker til politiet. Her mener mange at alle saker som omhandler noe straffbart skal anmeldes, mens andre stiller seg mer kritisk til om en anmeldelse alltid er det beste. En felles enighet er derimot at vold mot barn er skadelig og at den dermed må opphøre umiddelbart.

Barnets perspektiv og rett til beskyttelse

I vurderingene av hva som er til barnets beste skal barnets medvirkning synliggjøres jf. bvl § 4-1. Barn har rett til å bli hørt, rett til å få informasjon og rett til beskyttelse (Øverlien 2012, 19). I forbindelse med barnets medvirkning kan det imidlertid oppstå dilemmaer både knyttet til om en eventuell anmeldelse av foreldrene skal forekomme, og også etter at en anmeldelse har funnet sted.

I følge Henum (2011, 151) blir det barn forteller gitt en verdi, noe som betyr at barnets uttalelser i møte med offentlige personer kan utløse reaksjoner overfor familiene. På den måten kan man si at det ligger makt i det barnet forteller. Barnets uttalelser på skolen om vold i hjemmet er et eksempel hvor uttalelsene utløser reaksjoner overfor familien i form av en bekymringsmelding til barneverntjenesten. Videre kan en konsekvens være at en eller begge av foreldrene anmeldes.

Brottveit (2013, 24) fremhever i sin artikkel at i hvilken grad barnets meninger og egen innflytelse i viktige spørsmål skal vektlegges, må vurderes i forhold til sakens karakter og barnets alder og modenhet. Dette samsvarer med barnekonvensjonen og barnevernlovens

bestemmelser om barnets medbestemmelsesrett. I følge Gamst (2011, 53) har barn i aldersgruppen 6-12 år større innsikt i egne tankeprosesser og har mulighet til å inngå i diskusjoner og refleksjoner med andre. Det er likevel en variasjon også i denne aldersgruppen. Det vil derfor være naturlig at en 12 årings uttalelser legges større vekt på enn en på 6 år.

Gamst (2011, 30) trekker frem at det er en etisk side når barn forteller om vold i hjemmet. Dette fordi hendelser som ikke har vært kjent for omgivelsene tidligere, nå har kommet frem. Barnets rett til medvirkning krever at barnet har rett til beskyttelse om man er redd for at barnet skal utsettes for represalier når det har fortalt.

Sandbæk (2002) sitert fra Øverlien (2012, 179) diskuterer imidlertid faren ved å ha et for ensidig aktørperspektiv. I det ligger det at barnet skal slippe å svare om det ikke ønsker å uttale seg, og barnet skal heller ikke måtte ta avgjørelser på egenhånd. I dette ligger det at barnet ikke skal presses til å fortelle om noe det ikke ønsker, selv om man som fagperson tenker det er viktig at barnet forteller.

Konsekvenser for barnet og påkjenninger ved at det forteller eller har fortalt

Først om fremst er det sentralt å understreke at den viktigste konsekvensen av at barnet har fortalt om vold er at volden opphører. Det som hjelper barna foran alt annet er å få slutt på volden (Heltne og Steinsvåg 2011, 149). I følge Gamst (2011, 30) ligger barns sårbarhet i de begrensede forutsetningene de har for å kunne vurdere mulige konsekvenser av det de forteller. Det kreves derfor en balansegang mellom å la barnet uttale seg, og de påkjenningene man kan utsette barnet for i ettertid.

Etter straffeloven § 239 bokstav a andre ledd har barn under 15 år forklaringsplikt til politiet i familievoldssaker. De kan derfor ikke reservere seg mot å snakke med politiet i disse tilfellene. For mange barn kan det være en befrielse å skulle snakke med politiet, mens for andre kan det oppleves som en belastning.

Søftestad og Aschjem (2016, 100) trekker frem at trusler om represalier mot barnet kan være en effektiv stopper for at barnet forteller. Heltne og Steinsvåg (2011, 157) understreker at barn ofte trenger tillatelse for å snakke om volden fra sine foreldre og en forsikring om at det ikke skal skje mer vold om det forteller. Som vi skal se senere i oppgaven er det ikke alltid slik at foreldrene innrømmer volden, og en bekreftelse til barnet om at det er greit å snakke om volden er ofte ikke realistisk.

Øverlien (2012, 185) fremhever barnets doble følelser for voldsutøver. Hvor barnet på den ene siden viser omsorg overfor den som utøver volden, mens det på den andre siden ønsker at volden opphører. Forfatteren understreker videre at for et barn kan det å snakke med barneverntjenesten eller politi oppleves som å utlevere foreldrene. I følge Gamst (2011, 30) kan barn ofte føle seg presset inn i en lojalitetskonflikt og også føle på skyld.

Aas (2014, 125) trekker frem at barns avsløringer av vold hvor det fører til en anmeldelse av foreldrene, kan bidra til at barnet settes i nok en risikosituasjon, og at barnet får det enda verre hjemme. Dette fordi foreldrene har en rett til å vite innholdet i anmeldelsen når den gjøres kjent. I artikkelen *Vold mot barn i hjemmet: Hvordan ivareta barns rettigheter?* av Edvardsen og Mevik (2014) poengteres det at barnets beste alltid vil komme til kort opp mot prinsippet om kontradiksjon i strafferetten. Fordi foreldrene som er anmeldt også har en rett til å gjøre seg kjent med innholdet, fører det til at alt barnet har fortalt kommer frem. Forfatterne viser til at ikke alle barn får beskjed om at det de forteller blir fortalt videre, og barnet settes da i en vanskelig situasjon. Øverlien (2012, 167) fremhever at hovedgrunnen til at barn ikke vil at politiet skal trekkes inn nettopp er truslene om represalier.

Barn som er utsatt for vold – det viktigste er at volden opphører

Flere forfattere trekker frem at for barna selv er det at volden opphører det aller viktigste.

Internasjonale studier viser at barn som er utsatt for vold eller overgrep fra en av sine omsorgspersoner ikke er så opptatt av en dom, men heller ønsker at voldsutøver innrømmer det han/hun har gjort og ber om unnskyldning (Aasland 2014, 140).

Dette samsvarer med det mange av de barna Øverlien (2012) har snakket med forteller om vold. Et barn forteller at hun ikke vil at politiet skal kontaktes da faren hennes ikke er slem og ikke er en tyv. Jenta ønsker ikke at faren skal i fengsel (Øverlien 2012, 169). Flere andre barn forteller at de ønsker at pappa skal slutte å slå, men ikke at han skal bli straffet for det han har gjort (Øverlien 2012, 172).

Et kjennetegn med disse barna er at de ønsker å leve et liv uten vold i sine egne hjem og da gjerne sammen med begge sine foreldre. Som Aschjem, Sanna og Steinsvåg (2011, 38) fremhever viser barn ofte omsorg for begge foreldrene sine selv om volden kan ha vært svært alvorlig, noe flere av disse uttalelsene viser. Barneverntjenesten sin viktigste oppgave er nettopp å beskytte barnet mot volden gjennom ulike tiltak, og dette må også være en hovedprioritet.

Ved en anmeldelse – legger ansvaret der det hører hjemme og barnet får hjelp

Broberg, Almquist og Tjus (2006, 167) fremhever at skyld og skam ofte er forbundet med det å være utsatt for vold. I mange sammenhenger føler barnet at det er dets feil og at det burde ha gjort mer for å stoppe volden. I artikkelen til Brottveit (2014) trekker flere saksbehandlere frem at ved å anmelde den som har utført volden legger man ansvaret og skylden der den skal være. I tillegg viser en da overfor barnet at det ikke er barnets feil. Barnet ser at handlingene får konsekvenser og at vold er forbudt. Dette samsvarer med det Stang (2011, 77) skriver om at man da signaliserer at barn har et særlig vern mot vold.

Justis- og beredskapsdepartementet (2014-2017, 24) viser til at det er viktig at samfunnet, og da i dette tilfellet barneverntjenesten gjennom en anmeldelse, viser at det har blitt begått straffbare handlinger. Imidlertid fremheves det at en anmeldelse ofte ikke er nok i seg selv for at barnet skal få hjelp, og her er derfor barneverntjenestens rolle viktig. I veilederen Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet (2003, 49) vises det til at en anmeldelse, uavhengig av hvilke straffbare handlinger som er blitt begått, bidrar til at barnets uttalelser blir tatt på alvor. Videre er en anmeldelse et viktig signal om at vold er et samfunnsproblem som ikke skal skjules i hjelpeapparatet.

Ved ikke å anmelde understreker Heltne og Steinsvåg (2011, 248) at man bidrar til at barnet ikke får den oppreisningen det har krav på, fordi barneverntjenesten alene ikke har mulighet til å tilføre det. Barnet har krav på erstatning om det har vært utsatt for vold (Veileder 2003, 39). En anmeldelse er også viktig om barneverntjenesten selv ikke klarer å gi den hjelpen barnet trenger.

Hvordan kan samarbeidet mellom barneverntjenesten og foreldrene i den videre undersøkelsesfasen bli påvirket ved en politianmeldelse?

Et sentralt perspektiv i vurderingene rundt en anmeldelse er hvordan forholdet til foreldrene kan bli påvirket. Her vil det først og fremst være de tilfellene hvor barnet fremdeles bor hjemme sammen med foreldrene i undersøkelsesfasen som er aktuelle.

Sett ut i fra et maktperspektiv

Barneverntjenesten er som nevnt en instans som både skal yte hjelp og føre kontroll. Fra artikkelen til Brottveit (2014) presenteres det syv utilsiktede virkninger av en strafferettslig tilnærming i barneverntjenesten. Den ene virkningen er den skjerpede kontrollen og det doble kontrollblikket en familie utsettes for ved at både barneverntjenesten og politi er inne.

Barneverntjenesten skal bestrebe seg på samarbeid så langt det lar seg gjøre. I de tilfellene hvor bekymringsmeldingene omhandler vold vurderes meldingene noe annerledes. Kojan, Marthinsen og Christiansen (2016, 70) beskriver at man i disse tilfellene går inn i et *risiko- eller beredskapsmodus* hvor det sjeldent legges opp til samarbeid i den tidlige fasen. Her velger man derfor å gå frem på en annen måte (se egen beskrivelse av gjennomføring av Klemetsrudmodellen).

Fremgangsmåten blir begrunnet i at det er nødvendig av hensyn til barnet, selv om det overfor foreldrene kan være svært inngripende. Formålet er at barnet skal beskyttes og at man skal unngå at barnet blir påvirket av andre i familien. I de tilfellene hvor man vurderer å starte undersøkelsen med en Klemetsrudmodell er det høyst sannsynlig at det i tillegg vurderes en politianmeldelse. FO-yrkesetisk grunnlagsdokument (2015) fremhever at den etiske begrunnelsen for å utøve makt er at det er nødvendig for å hindre eller begrense skade. I så måte vil det her være nødvendig for å kunne beskytte barnet mot vold.

Ved en politianmeldelse fra barneverntjenesten har barneverntjenesten selv anledning til å unndra anmeldelsen innsyn fra foreldrene. De får da først beskjed om anmeldelsen den dagen de blir innkalt til avhør. Selv om foreldre er part i en barnevernssak og som hovedregel har rett til innsyn i alle sakens dokumenter, kan barneverntjenesten etter fvl § 19 bokstav d eller fvl § 19 andre ledd bokstav b innskrenke adgangen til visse slags opplysninger. Hensikten med å unndra innsyn er for å beskytte barnet, for å unngå bevisforspillelse, eller at foreldrene truer barnet til taushet frem mot avhøret (Veileder 2003, 20). Familien kan i disse tilfellene måtte oppleve to «aksjonsdager» hvor de ikke blir informert på forhånd. En fra barneverntjenesten og en fra politiets side. Tanken er at maktbruken er nødvendig for å kunne hjelpe barnet. Skau (2013, 89) beskriver dette som en situasjon hvor makt og hjelpeaspektet er uløselig knyttet sammen.

Barneombud Anne Lindboe uttaler i et innlegg i Aftenposten 30. mai 2015 angående saker hvor foreldrene mistenkes for vold, at voksne må tåle å bli sett i kortene og føle seg krenket for at barna som er utsatt for vold får hjelp. Videre uttaler hun at det er barnas rettssikkerhet som først og fremst må sikres, slik at voksne ikke skal kunne påvirke barna om hva de skal si, eller skulle kunne samkjøre sine forklaringer.

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne uttaler i Aftenposten 15. juni 2015 at det gjør inntrykk på henne å lese om familier og deres opplevelser de dagene hvor politiet pågriper foreldrene mistenkt for vold, og barna blir sendt til dommeravhør. Horne

uttaler videre at barnevern og politi bør gå frem på en annen måte i de tilfellene hvor det ikke er snakk om alvorlig vold. Dette fordi det blir mer traumatisk og alvorlig for familiene enn nødvendig.

Det kan her virke som det er en noe ulik forståelse av hvor inngripende det er nødvendig å være. I forhold til en mulig anmeldelse og dommeravhør er det viktig at barnet forteller fritt om sine egne opplevelser uten påvirkning. På den andre siden er det et vesentlig poeng at om en slik involvering virker mer traumatisk på barnet bør en revurdere fremgangsmåten.

Søftestad og Aschjem (2016, 109) understreker at man som fagperson likevel ikke skal overidentifisere seg med foreldrene, og la det gå på bekostning av barnet. Faren blir om man vegrer seg mot at det offentlige skal blande seg inn i familiens privatliv fordi man er redd for å ha feiltolket. Det kan igjen få store konsekvenser for barnet.

Foreldrenes reaksjoner

Barnevernets kontroll kan for mange oppleves som svært krenkende og et angrep på deres integritet. Øvreeide (2009, 36) viser til at det er viktig å erkjenne foreldrenes reaksjoner og forståelse i slike situasjoner for at man skal kunne forstå barnets posisjon. Her er det sentralt å trekke frem maktbegrepet igjen. Der hvor det utøves makt finnes det også opplevelser av avmakt.

Familiene har ikke mulighet til å motsette seg en barnevernsundersøkelse og gjennomføringen av den. Videre har de heller ingen mulighet til å påvirke en eventuell anmeldelse til politiet. I følge Skau (2013, 24) avler makt motmakt, og motmakt kan komme til uttrykk gjennom ulike forsvarsmekanismer. De første møtene med både barneverntjenesten og politi oppleves for mange svært ubehagelig. Skytte (2012, 112) skriver at ulike forsvarsmekanismer har til hensikt å redusere disse ubehagelige følelsene. Videre beskriver hun at forsvarsmekanismene er en måte å forsvare sin psykiske identitet på i vanskelige situasjoner.

Aschjem, Sanna og Steinsvåg (2011, 31) understreker at man ofte ikke er psykologisk klar for å sette ord på egen voldsatferd i de første møtene, og det kan føre til benektelse og bagatellisering. Videre kan åpenhet få konsekvenser i en eventuell rettsprosess, og derfor vil mange unnlate å fortelle om volden både til barneverntjenesten og politi. Underliggende kan det ligge følelser som skam, skyld, panikk og fortvilelse. I følge Kinge (2009, 228) er foreldrenes reaksjoner ofte logiske og de er ment som forsvar eller beskyttelse

I lys av de nevnte reaksjonene overfor viser Sommerfeldt, Hauge og Øverlien (2014, 46) i sin rapport til at nulltoleransen mot vold i form av en anmeldelse kan bli en utfordring for barneverntjenesten. Det trekkes blant annet frem de begrensende forutsetningene for at saksbehandler og familien sammen kan finne løsninger. Jørgensen og Weele (2009, 68) fremhever at mange familier føler seg mistenkeliggjort i møte med barneverntjenesten og politi, og de vegrer seg derfor for å samarbeide. I tillegg mener Sommerfeldt, Hauge og Øverlien (2014, 43) at mange i dag har manglende tillitt til barneverntjenesten fordi det blir sett på som en kontrollinstans mer enn en instans som kan være til hjelp.

Kan saksbehandleren på tross av en anmeldelse få til et samarbeid?

Barnevernloven legger som nevnt opp til samarbeid så langt det lar seg gjøre. Selv om en anmeldelse av en eller begge av foreldrene har funnet sted kan det likevel være mulig å få til en god dialog og et samarbeid med vedkommende. Det neste eksempelet fra Kjær og Mossige (2008, 48) viser nettopp det.

I eksempelet vurderte barneverntjenesten at volden fra far skulle anmeldes. Deretter valgte saksbehandleren å engasjere seg i arbeidet rundt hvordan far kunne bli en bedre omsorgsperson. Forutsetning var at far selv viste anger og var villig til å endre seg. Barneverntjenesten viser her til at anmeldelsen var viktig for å understreke alvorret i saken. I tillegg hadde involveringen en effekt på far ved at han ikke lengre fremtrådte som voldelig. Saksbehandleren understreker også at den positive effekten på far hang sammen med at barneverntjenesten viste at de hadde makt og mulighet til å gripe inn.

Dette eksempelet viser at maktbruken fra barneverntjenestens side var nødvendig og i tillegg positiv, i den grad volden opphørte og far fikk hjelp for sin voldsproblematikk. I tillegg viser saksbehandleren at hun er seg bevisst den makten hun besitter, noe som i følge Skorstad (2013, 196) er svært viktig at man som profesjonell er, i forhold til det etiske ansvaret en har. Eksemplet viser også at det ikke var noen motsetning mellom barneverntjenestens arbeid og politiets. Samarbeidet bidro imidlertid til å styrke barneverntjenestens posisjon overfor familien.

Barnevernspedagogens relasjonskompetanse

Skau (2013, 123) fremhever at det ikke alltid er maktbruken i seg selv som kan være problematisk, men måten den skjer på. Hvordan saksbehandleren velger å møte foreldrene har stor betydning for den videre undersøkelsen, til tross for at en anmeldelse har funnet sted. Skau (2011, 30) påpeker at man som profesjonell bør møte familiene med følsomhet og ikke

som en «ekspert» på deres liv. Bunkholdt og Sandbæk (2008, 23) viser til at om man faktisk tenker over at det handler om andres liv legger det et grunnlag for en mer lyttende og ydmyk holdning.

I tillegg må man som profesjonell være seg bevisst egne holdninger og reaksjoner (Kinge 2009, 61). Vold mot barn er forbudt og bryter med grunnleggende menneskerettigheter. Likevel fremhever Skau (2011, 55) at det er viktig å ha en anerkjennende væremåte overfor foreldrene. Med det mener hun at man skal forsøke å forstå foreldrenes følelser og frustrasjon, selv om man likevel ikke godtar selve voldshandlingen. Dette er også noe som både Røkenes og Hanssen (2012, 190) og Kinge (2009, 70) trekker frem som vesentlig i møte med foreldrene. Selvopplevelsene som ligger til grunn for handlingene anerkjennes, men ikke uttrykksmåten, altså volden.

En barnevernssak og en straffesak har to ulike formål. Hvordan påvirker disse hverandre?

I vurderingene om en anmeldelse til politiet skal finne sted er det av betydning å se på hva som kan skje når to instanser med ulike mandat er inne i samme familie og hvilke muligheter og utfordringer som oppstår.

I artikkelen til Brottveit (2014) presiseres det innledningsvis:

At det er en vesentlig forskjell mellom å undersøke i en barnevernssak og etterforske en straffesak, å dokumentere omsorgssvikt og bevise en kriminell handling, og ivareta barnets behov og tilfredsstillende samfunnets straffebehov (Brottveit 2014, 198).

Som vist innledningsvis jobber barneverntjenesten og politi ut fra ulike lovverk. En felles interesse i saker som omhandler vold mot barn er imidlertid at man ønsker å beskytte barnet mot volden (Heltne og Steinsvåg 2011, 248). Bie (2014, 80) påpeker at barnevernet ikke skal etterforske de straffbare forholdene. Barnevernets hovedoppgave er i følge Søftestad (2008, 128) å sikre barnets omsorgssituasjon. Politiets oppgave er å etterforske og kunne bevise at de straffbare forholdene har funnet sted. Utfordringen ligger i å klare å ivareta sine respektive oppgaver uten å skape utfordringer for hverandre.

Hvem skal møte familien først?

I rapporten til Vorland og Skjørten (2017, 134) fremkommer det at en positiv effekt av kortere frister for avhør av barn, er i følge politiet at barneverntjenesten i større grad venter med å

snakke med familiene til etter avhørene. Dette er også en forventning fra politiets side, slik at de får gjort jobben sin i henhold til sitt mandat. Saksbehandlerne i barneverntjenesten formidler at det nå i flere saker er mulig å vente på grunn av de korte fristene.

Der hvor en mistenker at volden ikke anses å være alvorlig kan barneverntjenesten vurdere å vente fordi det på lengre sikt anses som bedre, da både politiet og barneverntjenesten får gjort sine respektive jobber. Likevel vet man enda lite om saken, og det kan tenkes at det er mer alvorlig en det viser seg. Faren ved at barneverntjenesten da venter med å kontakte familien er at barnet er nødt til å fortsette og leve under disse forholdene.

Når barneverntjenesten tar stilling til en eventuell anmeldelse ut i fra bekymringsmeldingen, presiserer Veileder (2003, 17) at barneverntjenestens hovedoppgave fremdeles er å beskytte barnet og vurdere hvilke tiltak eller løsninger som er til det beste for barnet. I den nyeste Helsetilsynsrapporten (2017, 12) som omhandler barneverntjenestens arbeid med bekymringsmeldinger, vises det til flere eksempler hvor barneverntjenesten har fått inn bekymringsmeldinger som omhandler vold, og hvor man da har ventet med å starte en undersøkelse, eller ikke gjort en risikovurdering av barnets situasjon før politiet har gjennomført avhør. Det blir presisert at dette er noe barneverntjenesten ikke har anledning til å gjøre.

Bunkholdt og Sandbæk (2008, 81) understreker at barneverntjenesten, uavhengig av politiet har et selvstendig ansvar for å ivareta barnets behov. Det betyr at barneverntjenesten ikke har anledning til å forholde seg passiv når de får inn bekymringsmeldinger om vold. Barneverntjenesten må fortsette sitt arbeid i melding- og undersøkelsesfasen etter eget lovverk, uavhengig av den strafferettslige. Dette er også holdninger som saksbehandlerne i rapporten til Vorland og Skjørten (2017) fastholder.

Når bør anmeldelsen skje?

En annen problemstilling er spørsmålet om når en anmeldelse skal skje. I artikkelen til Edvardsen og Mevik (2014) vises det til uttalelser fra en fagleder i barneverntjenesten med lang erfaring innenfor feltet. Faglederen mener at en anmeldelse før man har forsøkt å etablere tillitt til familien ofte kan føre til at de ikke vil ta i mot hjelp etter at de har fått vite om anmeldelsen. Barna får dermed ikke den hjelpen de trenger, og mange må fortsette å bo hjemme.

I artikkelen til Brottveit (2014) uttaler en saksbehandler at hun ville ha ventet med å anmelde før hun var rimelig sikker på hva saken gjaldt. Det kan tolkes dit hen at hun mener at barneverntjenesten burde undersøke forholdene grundigere før en eventuell anmeldelse. Saksbehandleren understreker videre at dette er fordi hun ikke ønsker at straffesaken henlegges.

Begge eksemplene viser at barnevernsarbeiderne ønsker å vente med å anmelde. Veileder (2003, 18) presiserer imidlertid at spørsmålet om en anmeldelse til politiet bør avklares raskt. Straffeprosessloven viser også at terskelen for å starte etterforskningen er lav nettopp fordi hensikten er å finne ut om det foreligger noe straffbart. Dette skal som nevnt ikke barneverntjenesten gjøre.

Politiet på sin side tydeliggjør i rapporten til Vorland og Skjørten (2017, 119) at barneverntjenesten bør anmelde på et tidlig tidspunkt slik at bevis sikres. Politiet uttaler videre at der barneverntjenesten venter med å anmelde opplever de at barna ikke er villig til å fortelle fordi barneverntjenesten har hatt flere samtaler med familien allerede. Det oppstår dermed dilemmaer knyttet til barneverntjenestens ønske om tillitt og samarbeid, opp mot politiets etterforskning og sikring av beviskrav slik at straffesaken ikke henlegges.

Nøkkelen til god praksis?

Bunkholdt og Sandbæk (2008, 81) foreslår en løsning hvor barneverntjenesten kontakter politiet og drøfter anonymt ved usikkerhet knyttet til om det er grunnlag nok for å anmelde, og om politiet vil ha grunnlag nok for å reise tiltale.

Dette er også noe som fremkommer hos Vorland og Skjørten (2017) at gjøres. Både politiet og saksbehandlere i barneverntjenesten kan fortelle at barneverntjenesten ofte henvender seg til politiet og drøfter saker anonymt. Noen av disse sakene går videre til en anmeldelse, mens andre tas tilbake til barneverntjenestens undersøkelse. Politiet fremhever at de ønsker å ta del i disse drøftelsene, selv om ikke alle ender opp med en anmeldelse. Det viser seg dermed at et tett samarbeid fra starten av, hvor enighet og en felles forståelse fremheves, ser ut til å være et viktig utgangspunkt.

I Veileder (2003, 19) understrekes det at behovet for samordning er viktig for å sikre barnet på en best mulig måte, og for å hindre at noe gjøres i feil rekkefølge. Veilederen legger således opp til at barnets sikkerhet skal være det viktigste både for barnevernet og politiet.

Øverlien (2012, 190) trekker frem at gjensidig respekt for hverandre er nøkkelen til god praksis.

Hva om straffesaken henlegges?

Årsaken til at saker ofte henlegges på grunn av bevisets stilling er i følg Aas (2014, 229) at vold i hjemmet ofte skjer bak lukkede dører, og det er få vitner tilstede. Videre står det at barn ofte sier lite i dommeravhørene fordi de står i en lojalitetskonflikt. Aasland (2014, 135) trekker frem at en henleggelse likevel ikke trenger bety at voldshendelsene ikke har skjedd, noe barneverntjenesten må ha med seg videre i sitt arbeid. En henleggelse kan for barnet oppleves som dypt demoraliserende (Øverlien 2012, 168). Barnet kan sitte igjen med en følelse av at det ikke har blitt trodd. Som Aasland (2014, 144) viser til kan barna ofte tro at utfallet av saken er deres feil fordi de har fortalt.

Veileder (2003, 19) tydeliggjør at en henleggelse ikke skal være styrende for barneverntjenestens vurderinger og videre arbeid. Fordi barnevernlovens vilkår for undersøkelse og tiltak er annerledes en politiets lovverk skal barneverntjenesten, til tross for en anmeldelse og eventuelt en henleggelse likevel fortsette sitt arbeid av hensyn til barnet.

Anmeldelse eller ikke – sett ut i fra barneverntjenestens mandat?

Barneverntjenesten – en pådriver for barns rettigheter

Som jeg presiserte innledningsvis er alle former for vold mot barn forbudt. Ved at barneverntjenesten i noen tilfeller velger å ikke anmelde står man i fare for og gradere volden, og viser indirekte til at enkelte former for vold ikke er straffbart. Dette er også med på å svekke barnets rettsvern ved at ikke alle barna gis de samme rettighetene. Fordi barnevernloven gir store rom for skjønnsutøvelse kan det føre til at ulike saker som omhandler det samme, vurderes forskjellig. Læret og Skivenes (2016, 37) viser til at barnets rettssikkerhet på den måten blir truet.

Stang (2011, 176) argumenterer for at handlinger som er krenkende og forbudt bør få konsekvenser gjennom straff. På den måten oppnår handlingene en viktig form for rettslig anerkjennelse. Stang (2011, 176) setter videre spørsmålsteget ved hvorfor man skal ha et forbud uten at det får konsekvenser, og viser til at man da tar lettere på krenkelser mot barn enn voksne. Barn trenger et sterkere rettsvern enn voksne, og derfor argumenterer hun for viktigheten av å signalisere overfor samfunnet at vold mot barn er forbudt.

Barneverntjenesten handler på vegne av samfunnet og er i en særstilling når det gjelder å kunne bidra til å ivareta barns rettigheter. Ved at barneverntjenesten anmelder mistanker om vold mot barn styrker det barneverntjenestens legitime posisjon i samfunnet for øvrig, og viser ytterligere at samfunnet ikke aksepterer volden.

Klarere rutiner for barneverntjenestens arbeid som omhandler vold?

I både rapporten til Dahle og Hennum (2008) og i rapporten til Vorland og Skjørten (2017) er det flere saksbehandlere som etterlyser klarere rutiner på når barneverntjenesten skal anmelde. Politiet uttrykker også et ønske om at barneverntjenesten skal få klarere rammer på området. Kjær og Mossige (2008, 43) poengterer imidlertid at faren ved for entydige retningslinjer fører til at barneverntjenestens vurderinger i hver enkelt sak gis mindre rom.

Heltne og Steinsvåg (2011, 143) viser til at barneverntjenestens arbeid kan bli lite systematiske og vurderingene og avgjørelsene er prisgitt hver enkelt saksbehandlers individuelle kunnskap. På den andre siden viser de til faren ved å basere handlingene på gitte handlingsstrategier fordi det enkelte barnets behov og familiens situasjon på den måten ikke ivaretas. Flere av saksbehandlerne i rapporten til Vorland og Skjørten (2017) uttaler at de både har en rett og en plikt til å vurdere om en anmeldelse er hensiktsmessig i forhold til hva som er barnets beste.

Hva sier egentlig barnevernloven?

Det ble tidligere redegjort for sentrale deler av barnevernloven og de styrende prinsippene som skal ligge til grunn i vurderingene som gjøres. Formålsparagrafen i barnevernloven viser til at barneverntjenesten skal gi nødvendig hjelp og omsorg, slik at barn får trygge oppvekstvillkår. Nødvendighetskravet kan ses i sammenheng med hvor inngripende ulike beslutninger skal være, for at akkurat det konkrete barnet skal få den hjelpen det har behov for.

Barneverntjenesten har i dag ikke noen anmeldelsesplikt til politiet etter gjeldende lovverk. Barneverntjenesten har imidlertid en avvergeplikt som innebærer avvergelse i form av *anmeldelse* eller *på annen måte*. Kjær og Mossige (2008, 44) tolker veileder (Q-1088B) dit hen at den legger opp til at barneverntjenesten skal gjøre en vurdering, både om de kan avverge en kriminell handling gjennom egne tiltak, og om det er fare for at det kan skje noe i fremtiden.

Barneverntjenesten har imidlertid en adgang til å anmelde for og fremme barneverntjenestens oppgaver eller at barnets helse og liv står i fare. Altså en opplysningsrett. Som lovverk og

rundskriv poengterer er dette noe som skal vurderes i hver enkelt sak. Det vil si at både en forståelse av at alle bekymringsmeldingene som omhandler vold skal anmeldes, eller en forståelse av at man aldri skal anmelde, er begge mulige fallgruver og samsvarer ikke med gjeldene regelverk.

Veileder (2003, 43) viser til at henvendelser til andre forvaltningsorgan, deriblant politiet, skal begrunnes i hva som er til barnets beste. Veilederen understreker at en henvendelse ut i fra allmenne hensyn alene, eller fordi det forenkler barneverntjenestens arbeid, ikke er tilstrekkelig. Heltne og Steinsvåg (2011, 248) påpeker at voldssaker kan variere i alvorlighetsgrad, fra de mindre alvorlige til ekstremt alvorlig. De viser til at det da er rimelig at barneverntjenesten gjør en vurdering på om politiet skal kobles på, eller om det er bedre veier å gå ut i fra en barnevernfaglig vurdering.

Kjær og Mossige (2008, 42) påpeker også at en vurdering av risiko og voldens alvorlighetsgrad ved spørsmål om en anmeldelse er i tråd med både den juridiske og barnevernsfaglige tenkemåten. Videre fremhever de at om andre tiltak fra barneverntjenesten allerede er satt inn, vil det være en rimelig barnevernsfaglig konklusjon at en anmeldelse da ikke er nødvendig.

En evig diskusjon?

Spørsmålet om barneverntjenesten skal anmelde eller ikke og hvilke perspektiver som skal ligge til grunn i vurderingene vil i tiden fremover fortsette å være gjenstand for diskusjoner. Heltne og Steinsvåg (2011, 248) trekker frem at om man mener en anmeldelse sjelden er veien å gå fordi man er redd for å ødelegge samarbeidet med familien eller at voldsutøver sjeldent blir dømt, fratar man barnet sentrale rettigheter. På den andre siden vil en rutinemessig anmeldelse kunne føre til at hjelpen ikke alltid anses å være til det beste for barnet. Barnevernet må derfor først og fremst basere sitt arbeid på barnevernfaglige vurderinger i hver enkelt sak. Dette må, i følge Brottveit (2014) praktiseres i tråd med barneverntjenestens lovfestede mandat.

Kjær og Mossige (2008, 45) konkluderer med at det ikke er mulig å vurdere det ene eller det andre som god praksis. Forfatterne oppsummerer med at god praksis i barneverntjenestens arbeid i saker som omhandler vold, er utøvelsen av godt skjønn, som igjen baserer seg på gjeldene regelverk og de overordnede prinsippene.

Avslutning

Denne oppgaven har tatt for seg barneverntjenestens mottakelse av bekymringsmeldinger som omhandler vold og den videre undersøkelsen. Diskusjonene har vært knyttet til vurderingene rundt en politianmeldelse av voldsutøver og mulige konsekvenser av den. Det er først og fremst de tilfellene hvor volden anses å ikke være så alvorlig som har vært gjenstand for diskusjoner. Det viser seg at det er ulik forståelse knyttet til disse tilfellene blant politiet og barneverntjenesten, men også internt blant saksbehandlerne. Generelt er det en bred enighet om at alvorlige tilfeller av vold alltid skal anmeldes.

Det er ikke vanskelig å forstå hvorfor det var så store uenigheter internt i barneverntjenesten jeg var i praksis. Fordi det er så store skjønnsmessige rom, var forståelsen som hver enkelt saksbehandler la til grunn styrende for hva de mente. Som nevnt kan man derfor ikke vurdere det ene eller det andre som god praksis.

Når en saksbehandler i barneverntjenesten skal vurdere om en bekymring om vold skal anmeldes til politiet eller ikke må disse vurderingene være i tråd med barneverntjenestens mandat og lovverk. Videre må vurderingene bygges på en barnevernfaglig forståelse hvor barneperspektivet og barnets eget perspektiv er styrende i hva som er til barnets beste.

Avgjørelsen for eller i mot en anmeldelse må ikke skje av rutine, da det er fare for at de konkrete vurderingene blir borte. Begge alternativene bør ses fra flest mulige perspektiver, og hva som vektlegges, hvilke faktorer som spiller inn, og mulige konsekvenser bør ses opp mot hverandre. Til syvende og sist må vurderingene basere seg på den konkrete familien og hva hvert enkelt barn er best tjent med.

Litteraturliste

- Aadnesen, Bente Nes. 2014. «Kunnskapsbase for skjønn». I *Barnevernets undersøkelse*, red. Aadnesen, Bente Nes og Eva Hærem. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aas, Geir. 2014. *Politiet og familievolden*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aasland, Margrete Wiede. 2014. *Si det til noen. En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge*. Oslo: Cappelen Damm.
- Arnesen, Ragnhild og Liv Diesen. 2008. *Klemetsrudmodellen. En erfaringsbasert metode for barneverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner*.
<https://www.bufdir.no/global/nbbf/Barnevern/Klemetsrudmodellen.pdf>
(27.03.17).
- Aschjem, Øivind, Wenche Tobiassen Sanna og Per Øystein Steinsvåg. 2011. «En familie, mange virkeligheter. Hvordan vold i familien oppleves og beskrives av barnet, den voldsutsatte og voldsutøver». I *Barn som lever med vold i familien*, red. Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barne- og familiedepartementet. 2005. *Rundskriv Q-24 Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten*.
- Barne- og familiedepartementet. 2005. *Veileder Q-1088B Formidling av opplysninger og samarbeid der barn utsette for vold i familien*.
- Barne- og familiedepartementet. 2000. *Rundskriv Q-0973 Retningslinjer om midlertidige og foreløpige vedtak i akutt situasjoner*.
- Bendiksen, Lena R. L. og Trude Haugli. 2015. *Sentrale emner i barneretten*. 2 utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bie, Turid. 2014. «De juridiske rammene for barnevernets undersøkelse». I *Barnevernets undersøkelse*, red. Aadnesen, Bente Nes og Eva Hærem. Oslo: Universitetsforlaget.
- Braarud, Hanne Cecilie og Magne Raundalen. 2011. «Familievold og barns utvikling: Kunnskap fra forskning og praksis». I *Barn som lever med vold i familien*, red. Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Broberg, Anders, Kjerstin Almqvist og Tomas Tjus. 2006. *Klinisk barnepsykologi. Utvikling på avveier*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Brottveit, Gudrun. 2014. «Barnevernssak eller straffesak – utilsiktede virkninger av et strafferettslig perspektiv i barnevernet». I *Tidsskriftet Norges Barnevern* 04/2014: 197-216.
- Brottveit, Gudrun. 2013. «Barnets beste – en fortolkende tilnærming til begrepets betydning i en barnevernfaglig kontekst». I *Fontene forskning* 1/13: 18-31.
- Bunkholdt, Vigdis og Mona Sandbæk. 2008. *Praktisk barnevernarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dahle, Rannveig. 2008. «Prosjektets bakgrunn, problemstillinger og begreper». I *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA Rapport 5/2008, red. Dahle, Rannveig og Nicole Hennum.
- Dahle, Rannveig og Nicole Hennum. 2008. *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA Rapport 5/2008.
- Den europeiske menneskerettskonvensjonen av 4. november 1950 (EMK).
- Edvardsen, Oddbjørg og Kate Mevik. 2014. «Vold mot barn i hjemmet: Hvordan ivareta barns rettigheter?» I *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* 04/2014: 317-332.
- Fellesorganisasjonen (FO). 2015. *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*.
- FNs konvensjon for barnets rettigheter av 20. november 1989 (barnekonvensjonen).
- Forskrift av 2. oktober 2015. *Om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør)*.
- Gamst, Kari Trøften. 2011. *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Garsjø, Olav. 2011. *Sosiologisk tenkemåte: En introduksjon for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Haugland, Randi. 2007. *Med makt til å krenke. Om makt, avmakt og motmakt i en konfliktfylt barnevernssak*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Helsetilsynet. 2017. *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbakemelding til den som har meldt. Bekymring i skuffen*. Helsetilsynet Rapport 1/2017.
- Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg, red. 2011. *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hennum, Nicole. 2011. «Barnevernsamtalen som integreringsverktøy». I *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser: Artikler om norsk minoritetspolitikk*. Redigert av Bente Puntervold Bø. Oslo: Abstrakt forlag.
- Isdal, Per. 2000. *Meningen med volden*. Sitert i Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg, red. 2011. *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, Asbjørn. 2013. Fakultetet for samfunnsfag. *Mal for oppgaveskriving*.
- Justis- og beredskapsdepartementet. 2014-2017. *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*.
- Jørgensen, Harald og Judith van der Weele. 2009. «Vold i storfamilekontekst – erfaringer fra Alternativ til Vold». I *Over profesjonelle barrierer*, red. Eide, K. m.fl. Oslo: Gyldendal.
- Kinge, Emilie. 2009. *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonsarbeid. Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kjær, Aud-Keila B. og Svein Mossige. 2008. «Når barneverntjenesten må forholde seg til straffeloven». I *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA Rapport 5/2008, red. Dahle, Rannveig og Nicole Hennum.
- Kojan, Bente Heggem, Edgar Marthinsen og Øivin Christiansen. 2016. «Beslutninger i meldingsarbeidet». I *Beslutninger i barnevernet*, red. Christiansen, Øivin og Bente Heggem Kojan. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lov av 20. mai 2005 *Lov om straff* (straffeloven).
- Lov av 17. juli 1998 Nr.61 *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (opplæringslova).
- Lov av 4. august 19 1995 nr. 16 *Lov om politiet* (politiloven).
- Lov av 17. juni 1992 nr. 15 *Lov om barneverntjenester* (barnevernloven).

- Lov av 22. mai 1981 *Lov om rettergangsmåten i straffesaker* (straffeprosessloven).
- Lov av 8. april 1981 Nr.7 *Lov om barn og foreldre* (barnelova).
- Lov av 10. februar 1967 *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker* (forvaltningsloven).
- Lov av 17. mai 1814 *Kongeriket Norges Grunnlov* (Grunnloven-Grl).
- Læret, Oda Krogh og Marit Skivenes. 2016. «Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger». I *Beslutninger i barnevernet*, red. Christiansen, Øivin og Bente Heggem Kojan. Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 2012:5. *Bedre beskyttelse av barns utvikling*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Politidirektoratet. 2008. *Politidirektoratets veileder om politiets arbeid med vold i nære relasjoner*.
- Prop.106 L (2012-2013). *Endringer i barnevernloven*. Barne- og likestillingsdepartementet.
- Røkenes, Odd Harald og Per-Halvard Hanssen. 2012. *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandbæk, M. 2002. *Barn og foreldre som sosiale aktører i møte med hjelpetjenester*. Sitert i Øverlien, Carolina. 2012. *Vold i hjemmet: Barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skau, Greta Marie. 2013. *Mellom makt og hjelp: Om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. 4.utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skau, Greta Marie. 2011. *Gode fagfolk vokser: Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. 4. utgave. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Skogstrøm, Lene. 15. Juni 2015. Barneministeren vil endre rutinene for samarbeidet mellom politi og barnevern. *Aftenposten*.
- Skogstrøm, Lene. 30. Mai 2015. Slik samarbeider politi og barnevern i politidistriktene. *Aftenposten*.
- Skorstad, Berit. 2013. «Profesjonsetikk». I *Etikk – til refleksjon og handling i sosialt arbeid*, red. Eide, Solveig Botnen og Berit Skorstad. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skytte, Marianne. 2012. *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Sommerfeldt, Marianne Buen, Mona-Iren Hauge og Carolina Øverlien. 2014. *Minoritetsetniske barn og unge og vold i hjemmet. Utsatthet og sosialfaglig arbeid*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Rapport 3/2014.
- Sosial- og helsedirektoratet i samarbeid med Barne- og familiedepartementet. 2003. *Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet*.
- Stang, Elisabeth Gording. 2011. «Alle former for vold er forbudt – og straffbart?». I *Kritisk Juss* nr. 3/2011.
- Stang, Elisabeth Gording. 2007. *Det er barnets sak: Barnets rettsstilling i sak om hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Statens Barnehus. *Et tverrfaglig kompetansehus*. <https://www.statensbarnehus.no> (27.03.17).
- Statistisk sentralbyrå. 2015. *Barnevern*. <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/saveselections.asp> (18.04.17).
- Strandbu, Astrid. 2011. «Barnevernet - en kompleks og motsetningsfylt instans». I *Barnets deltakelse: Hverdagslige og vanskelige beslutninger*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Søftestad, Siri og Øyvind Aschjem. 2016. *Hvis klær kunne fortelle. Om forståelse og handlekraft i møte med barn utsatt for vold og overgrep*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Søftestad, Siri. 2008. *Avdekking av seksuelle overgrep. Veier ut av fortielsen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vorland, Norunn og Kristin Skjørten. 2017. *Barn I krise. Samarbeidet mellom barnevern og politi*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Rapport 4/2017.
- Øverlien, Carolina. 2012. *Vold i hjemmet: Barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Øvreeide, Haldor. 2009. *Samtaler med barn: Metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. 3.utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg 1. Skjema for selvvalgt pensum i 3.4 Verksted for fordypning Samtaler med barn

Gamst, Kari Trøften. 2011. *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget. (kap. 9) (130 sider).

Fylkesnemnda

Baugerud, Gunn Astrid og Else-Marie Augusti. 2016. «Utviklingspsykologisk kunnskap er relevant for hvordan omsorgsplasseringer gjennomføres». I *tidsskriftet Norges barnevern* nr. 3-4: 290-303 (13 sider).

Havik, Toril og Øivin Christiansen. 2009. «Plassert av barnevernet. Får barnet en situasjon preget av stabilitet?». I *tidsskriftet Norges barnevern* nr. 1: 28-39 (11 sider).

Havik, Toril m.fl. 2012. «Plassering i beredskapshjem. Hvor lenge varer de og hvorfor?». I *tidsskriftet Norges barnevern* nr. 4: 250-266 (16 sider).

Pettersen, Ingelin Nauff. 2016. «Samvær til glede for barn». I *Fontene* 1/2016: 54-58 (5 sider).

Viblemo, Tor Egil, Audun Gleinsvik, Stine Meltevik og Martin Vestergaard. 2015. *Organisering, effektivitet og rettssikkerhet: Evaluering av Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker*. Kristiansand: Oxford Research. (kap. 6, 7, 8, 9 og 11) (61 sider).

Til sammen: 236 sider

Vedlegg 2. Skjema for selvvalgt pensum i 3.5 Bacheloroppgaven

Aasland, Margrete Wiede. 2014. *Si det til noen. En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge*. Oslo: Cappelen Damm. (Kap.7 og 8 35 sider).

Barne- og familiedepartementet. 2005. *Rundskriv Q-24 Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten*. (Kap.3, 4, 5, 6, 7, og 8 23 sider).

Bendiksen, Lena R. L. og Trude Haugli. 2015. *Sentrale emner i barneretten*. 2 utg. Oslo: Universitetsforlaget. (kap.2, 13 og 14 28 sider).

Brottveit, Gudrun. 2014. «Barnevernssak eller straffesak – utilsiktede virkninger av et strafferettslig perspektiv i barnevernet». I *Tidsskriftet Norges Barnevern* 04/2014: 197-216. (19 sider).

Brottveit, Gudrun. 2013. «Barnets beste – en fortolkende tilnærming til begrepets betydning i en barnevernfaglig kontekst». I *Fontene forskning* 1/13: 18-31. (13 sider).

Dahle, Rannveig og Nicole Hennum. 2008. *Barneverntjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep*. NOVA Rapport 5/2008. (Kap. 3 og 6 47 sider).

Edvardsen, Oddbjørg og Kate Mevik. 2014. «Vold mot barn i hjemmet: Hvordan ivareta barns rettigheter?» I *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* 04/2014: 317-332. (15 sider).

Gamst, Kari Trøften. 2011. *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.3 og 4 60 sider).

Haugland, Randi. 2007. *Med makt til å krenke. Om makt, avmakt og motmakt i en konfliktfylt barnevernssak*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (Kap.13 og 14 30 sider).

Helsetilsynet. 2017. *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbakemelding til den som har meldt. Bekymring i skuffen*. Helsetilsynet Rapport 1/2017. (Kap.4 12 sider).

Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg, red. 2011. *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.3 og 14 20 sider).

Kinge, Emilie. 2009. *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonsarbeid. Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (Kap.2, 3 og 10 50 sider).

Politidirektoratet. 2008. *Politidirektoratets veileder om politiets arbeid med vold i nære relasjoner.* (Kap.3 og 4 10 sider).

Sosial- og helsedirektoratet i samarbeid med Barne- og familiedepartementet. 2003. *Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet.* (Kap.5 s.17-20, kap.7, 8, 9 og 10 13 sider).

Søftestad, Siri og Øyvind Aschjem. 2016. *Hvis klær kunne fortelle. Om forståelse og handlekraft i møte med barn utsatt for vold og overgrep.* Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.5 og 6 17 sider).

Søftestad, Siri. 2008. *Avdekking av seksuelle overgrep. Veier ut av fortielsen.* Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.10 20 sider).

Vorland, Norunn og Kristin Skjørten. 2017. *Barn I krise. Samarbeidet mellom barnevern og politi.* Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress Rapport 4/2017. (Kap.5 og 6 44 sider).

Øverlien, Carolina. 2012. *Vold i hjemmet: Barns strategier.* Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.5 47 sider).

Til sammen: 503 sider